

Nr 50

Av herr **Holmberg m. fl.**, om sådan ändring av § 87 mom. 2:o
regeringsformen att kyrkomötets vetorätt upphäves.

I ett interpellationssvar den 13 november 1957 förklarade statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet att den utredning, som riksdagen begärde 1956 rörande det framtida förhållandet mellan staten och kyrkan, nu skulle påbörjas. Det framgår emellertid av såväl riksdagsbeslutet 1956 som interpellationssvaret ett år senare att de, som formulerat dessa dokument, räknat med att utredningen kommer att ta lång tid. I konstitutionsutskottets utlåtande framhålles sålunda att utredningen kommer att bli »omfattande och mödosam»; den måste ta beaktning med problem som är »svåröverskådliga och i många stycken dunkla»; »fara finns för att de talrika detaljproblemen kunna visa sig så vidsträckta och svårutredda och utredningen därför kan komma att ta mycket lång tid i anspråk» o. s. v.

Vi kan för vår del icke godkänna dessa synpunkter. De förefaller överdrivna i avsikt att motivera ett långvarigt ytterligare fördröjande av en nödvändig reform. Enligt vår mening bör tvärtom betonas att riksdagsbeslutet i denna fråga bör effektueras snabbt.

Det är emellertid tydligt att det finns risk för onödig fördröjning. Så har det ju för övrigt redan blivit därför att regeringen ansett sig böra lyssna till kyrkomötets synpunkter innan den kunnat tillgodose ett önskemål som riksdagen praktiskt taget enhälligt uttalat sig för. Det är knappast någon tvekan om att det kommer att uppstå nya hinder för ett avgörande inom rimlig tid i den mån kyrkliga institutioner får inflytande på frågan.

Vi anser därför att riksdagen, utan att avvakta utredningsresultatet, bör ta ställning till en fråga som visserligen angivits som ett av utredningsämnena men nu fått sådan aktualitet att den bör avgöras omedelbart, nämligen frågan om kyrkomötets vetorätt mot av riksdagen fattade beslut i vissa frågor.

De förhållanden som avslöjats genom kyrkomötets åtgärd att motsätta sig regeringens förslag och riksdagens beslut om kvinnliga präster har väckt berättigat uppseende dels på grund av kyrkomötets reaktionära inställning i sak och dels därför att kyrkomötet fortfarande ges sådana formella möjligheter att desavuera regering och riksdag även i frågor av stor principiell och praktisk innebörd.

Vi är motståndare till kyrkomötets inställning även i sak; den ger blytbelysning åt extremt antidemokratiska uppfattningar, som omhuldas av

statskyrkans ledning. Om prästerna och deras medlöpare även i fortsättningen avser att rida spärr mot demokratiens principer och särskilt mot kvinnornas krav på likaberättigande, så bör detta åtminstone inte underlättas genom särskilda privilegier åt en liten grupp människor att diktera sin mening gentemot folkets valda ombud. Sådana privilegier har prästerna nu genom kyrkomötets vetorätt. Detta missförhållande kan rättas till utan någon tidsödande utredning.

Att kyrkomötet inte bör ges myndighet över regering och riksdag framstår klart av de förhållanden vi redan erinrat om. Därtill kan påpekas att formerna för val till kyrkomötet är sådana att denna församling icke är representativ för svenska folket. Mötet sammansättes av självskrivna ombud och representanter för små kottierier. Såsom exempel på hur föga demokratiskt och hederligt det går till även i övrigt vid valet av den församling, som sätter sig till doms över regering och riksdag, citerar vi den beskrivning som gjordes av konstitutionsutskottets ordförande — som bekant också prästman — under debatten om dessa frågor vid 1957 års höst- riksdag:

Vi känner kanske till att särskilt de prästerliga ledamöternas tillsättande har föregåtts av minst sagt diskutabla ting. Det bedrevs från en viss central i vårt land ett slags gallupundersökning, som egentligen var en parodi på gallupundersökning, där man försökte ruta in varenda präst för att få veta hans ställning. Sedan försökte man i varje stift utestänga vissa prästmän — med känt resultat.

Det gick så långt, att man på en del håll överenskom med ortens tidningar, att de skulle vägra ta emot insändare till förmån för präster, som kunde befaras ha avvikande mening.

Samme talare vände sig också mot planerna på biskopligt håll att mobilisera utländska institutioner till stöd för kyrkomötets uppfattning.

Vi instämmer helt i talarens förkastelsedom över de metoder som använts för att ge kyrkomötet en »lämplig» sammansättning och över kyrkomötets beslut rörande kvinnornas rätt till prästtjänst.

Det är troligt att konstitutionsutskottets ordförande har rätt i sin förmodan att *detta* beslut av kyrkomötet kommer att ändras. Så stark är ju nämligen folkopinionen och särskilt kvinnornas berättigade harm, att biskopar och andra, som varit tillskyndare till kyrkomötets inställning, kanske finner för gott att retirera av taktiska skäl. Men det gäller inte endast *denna fråga*. Det handlar om att riksdagsbeslut över huvud taget inte skall få sättas ur kraft av någon liten reaktionär junta.

Med hänvisning till vad ovan sagts föreslår undertecknade,

att riksdagen för sin del måtte besluta att för ytterligare behandling i den ordning grundlagsändring förutsätter med upphävande av moment 2 i regeringsformen § 87 giva nämnda paragraf moment 1 följande lydelse:

Riksdagen äge gemensamt med konungen makt att stifta

allmän civil- och kriminallag samt kyrkolag ävensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäva. Ej må . . . såsom i riksdagsordningen sägs.

Vidare föreslås att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om de förslag till ändringar i grundlagar och andra författningar, som i anledning av den angivna ändringen kan vara nödvändiga.

Stockholm den 22 januari 1958

Helmer Holmberg

H. Hagberg

Knut Senander